

Reserapport från ICOMs generalkonferens i Kyoto 1 – 7 september 2019

i vilken jag deltog 2 – 5 september /Viveka Overland *besöksmålsutvecklare, Bohusläns museum*

Platsen

Kyoto var huvudstad fram till 1868. Staden ligger på en slätt i centrala Honshu innanför hamnstaden Osaka, och är omgiven av berg på tre sidor. 300 museer finns i Kyotoprefekturen och 17 världsarv i Kyoto. Kyoto skonades under kriget och här lever traditionella hantverk och maiko/geiko-kulturen vidare parallellt med modernt högteknologiskt liv. Här kan man se kimonoklädda (framförallt kvinnor) på gatorna, vilket snart inte är fallet i Tokyo. Konferensen hölls på Kyoto International Conference center som är naturskönt beläget i norra delen av Kyoto. Det uppfördes 1963 och är tidstypiskt och välbevarat.

Konferensen

Till konferensen kom ca 3000 delegater från hela världen, till dessa kommer alla organisatörer, volontärer med flera, totalt bortåt 4400 personer.

Temat för konferensen, som var den 25:e generalkonferensen sedan ICOM bildades 1946, var *Museums as Cultural Hubs: The Future of Tradition* (Museer som kulturella nav. Framtid och tradition).

Konferensens första dag ägnades åt styrelsemöten mm. Upplägget de tre följande dagarna var gemensamma program på förmiddagarna, de internationella kommittéernas program på eftermiddagarna och olika workshops. Utställningar/ marknadsplatser med museirelaterat pågick hela tiden. Varje kväll utom dag 6 erbjöds 'social events' på olika platser. Hade man bespatsat sig på att göra något utöver programmet fick man slita förtöjningarna och kasta sig ut om det gavs en liten 'lucka', typ i samband med lunch eller före kvällens sociala begivenheter.

Måndag 2 september skedde det högtidliga öppnandet av konferensen i närvaro av kronprinsparet Akichino. Inledningen var av närmast sakral karaktär med mässande buddistmunkar. Vårdarna (en förkrossande majoritet män) avlöste sedan varandra och man tackade varandra och alla sponsorer. ICOM:s president Suay Aksoy är dock kvinna och presentatörerna var ofta kvinnor.

Ett smakprov på No-teater inledde sedan själva programmet.

Programmet

Tre huvudtalare hade anlitats som skulle inspirera och sätta temat:

På måndagen talade *Kengo Kuma*, japansk stjärnarkitekt född 1954 med världen som arbetsfält, på temat 'The Age of Forest' och visade olika byggnader han kreerat. Han brinner för hållbarhet och i hans verk spelar lokala material och lokalt näringsliv stor roll. Han använder traditionella material som cederträ, bambu, lokal sten, keramik, trä, papper och lokala hantverkare.

På tisdag var det *Sebastiao Salgado*, världsberömd fotograf född 1944 i Brasilien och bosatt i Paris, som har ett stort miljöengagemang. Han visade sin svartvita film om Amazonas invånare (både djur och människor) ackompanjerad med suggestiv och stundtals ödesmättad musik. Efter filmen höll han ett brandtal för jordens överlevnad. Han planerar böcker och utställningar om Amazonas och dess urbefolkningar som kommer 2021.

På onsdag var det *Cai Guo-Qiang*, konstnär född 1957 från Quanzu i Kina bosatt i New York och utbildad i scenografi vid Shanghais teaterakademi, som talade om sina verk bl a i samarbete med museer världen över: 'My Museum Years' (Guggenheim, Prado, Uffizierna i Florens m fl). Han gör installationer, teckningar, videos och föreställningar. Han har arbetat med fyrverkeri och explosioner

i fantastiska events med inspiration av gamla mästare. Exempel från Brisbane, Australien är 'Heritage 2013' en pool med drickande djur runtom. Självt kastade han sig i poolen och simmade vid invigningen. Hans engagemang finns i natur och samhälle. Här får man starka associationer till Noaks ark.

Utöver dessa lyssnade jag till talare och workshops på teman som '*Curating sustainable Futures*':

Sara Sutton från USA talade om 'We are still in' för att fortsätta Parisavtalet, trots Trump. Det är en global rörelse som även näringslivet hakat på. Cecilia Lam, från universitetet i Hongkong, talade om Climate Change Museum som har ett tredelat program: Mobile museum and virtual tour, Nurturing the future for sustainable leaders (ungdomar första målgruppen) och Public action project; waste reduction & sustainability hubs on the webb. Bonita Bennet, chef för District Six-museum i Sydafrika, berättade om hur svarta tvångsförflyttades från District Six 1948 och hur, efter att Mandela lämnade tillbaka området till de svarta, man genom 'District Six Museum' arbetat med mänskliga rättigheter.

Temat '*Asian Art Museums & Collections in the World*', initierat av kommittén för Fine Arts, tog upp utvecklingen av curatorskap i Väst; från rent estetiskt till djupare kunskap om föremålen och hur de exponeras. Japanerna har regler för inredning, genom att kombinera olika saker skapar man skönhet och harmoni. Teceremonin är ett exempel på denna estetik.

Programpunkterna om '*The Museum definition*' visste jag att min kollega skulle bevaka, så då tog jag en tur till Nishijin Textile Center som är ett fantastiskt ställe där man visar textilhantverket med utställningar och demonstrationer, har försäljning och dessutom modevisning med kimonos. Just nu hade man med anledning av ICOM-konferensen en specialutställning med Ryukyu Bingata, ett traditionellt sätt att färga textil med rötter Ryukyu dynastin på 1400-talet. Man använder rena naturpigment och utsparningsteknik och jag blev inbjuden och förevisad verktyg, material och underbara nydesignade kimonos i Bingata. Ett konsortium har bildats 2019 för bevarandet av Bingata designen.

MPR

Jag höll mig till min kommitté MPR på eftermiddagarna som hade temat '*Transforming Museum Communications in a Changing World*'. Programmet bestod av tre sessioner samt business meeting.

Session 1 på måndagen hade undertema '*Responding to Global Issues*'. Här ställdes frågan 'Ska museer vara neutrala?' och Carol Scott från MPRs styrelse tog upp frågan under rubriken 'Something to declare: marketing trust when museums are not neutral'. Hon berättade att undersökningar visar (inte oväntat) att yngre (millennials) har större tolerans för att museer tar ställning i olika frågor. MPR var eniga om att museer ska ta ställning – baserat på kunskap och fakta. Olika cases belystes:

Florencia Croizet från Evita Peron-museet, ett privatmuseum i Buenos Aires bildat 2002, tog upp Evita som rebell och förespråkare för feminism och abort. Museet tar ställning och arbetar för mänskliga rättigheter och jämställdhet och har 25 000 följare på Instagram.

Mandoka Maki från National Museum of Emerging Science and Innovation i Miraikan, Japan berättade om kommunikationen kring Japans 3.11 2011 när kärnkraftverket i Fukushima havererade. Man har fokuserat på informativ vetenskaplig data, med utställningar, samlat in besökares röster i frågan och etablerat en permanent utställning i Miraikan.

Peter Stohler från Grimmwelt (Bröderna Grimm museet i Kassel) berättade att museet har tagit upp flyktingkrisen i projektet Tell me your stories. 400 invandrare har deltagit i workshops med storytelling och 9000 boxar med deras berättelser har distribuerats och används på 150 institutioner i Tyskland – finns också på nätet.

Sist på dagen var min presentation 'Working for sustainability – human rights and global change' som berättade om hur Bohusläns museum har arbetat för mänskliga rättigheter, med klimatfrågan på olika sätt och med djupdykning i utställningen Re:use! Jag visade filmer från utställningen som väckte stort intresse (och applåder!) och man var fascinerad av att vi samlade in skräp till samlingarna.

Samtliga presentationer den här dagen simultantolkades!

Tisdagens session 2 hade undertema *Redefining the role of Marketing and Public Relations* och inleddes med Kenneth Weine som berättade hur The Metropolitan Museum of Art (med 2000 medarbetare!) byggt om sin kommunikation från att marknadsföra enskilda utställningar till att lägga största krutet på själva The Met, genom att bredda sig gentemot media och marknadsföra program, samlingar (fasadbanners inte bara för utställningar etc) och hänga på aktuella händelser; branden i Notre Dame, Pridefestivalen, Refugee Day då man täckte över sin konst som hade invandrade upphovsmän.

Simon Jurakova från Magarykuniversitetet i Tjeckien, diskuterade museernas roll i ett polariserat samhälle och möjligheterna till att bli en plattform för demokrati och 'glömda' grupper av invånare.

Hyeonyi Kong från Nationalmuseet i Korea berättade om sitt motto: 'A friendly museum for everyone' och om ett pedagogiskt projekt där barn fick göra digitala färgläggningar av kända tecknade bilder. Syftet var att bygga broar mellan generationer genom ny teknik.

Kathrine Daniloff från Teknisk museum i Oslo berättade om LAB-metoden som tagits fram av museet inför arbetet med utställningen FOLK som handlar om rasbiologi. Kommunikatören, tillsammans med curatorer, forskare, målgrupper etc, deltog i processen från start med alltifrån föremål som skulle ställas ut, research till design och detta gagnade naturligtvis kommunikationsarbetet – och utställningsarbetet.

Joy Chih-Ning Hsin från National History Museum Taiwan, talade om Marketing 4.0 som inte handlar om byggande av varumärken endast, utan handlar om att beröra, varför yta måste kompletteras med innehåll – en balans mellan teknik och människa och att det finns en kärna i budskapet som står sig när allt annat förändras. (Teori: Communication mindset: from 'me' to 'we').

Urška Purg från Museum of Contemporary History i Slovenien, berättade om hur man arbetat i två EU-finansierade projekt för att nå 'non-visitors'. Bland annat hade man använt instagram och speed-dating för att nå målgrupper unga arbetslösa i 'Eurovision Lab'. Det andra projektet var 'In search of 1968' med hashtaggen #In Search of Freedom 1968 där man fått svar från hela världen. På en stor tavla i museet har besökarna svarat på frågan 'Vad är frihet'.

Hanhee Cho, Gyeryongsan Natural History Museum, Korea konstaterade att man där lever i den fjärde industriella revolutionen och det blir färre museibesökare efterhand som nöjesindustrin ökar.

Nästa presentation ställde frågan: Building connections – building collections? Där Dr Mattias Henkel, redovisade sina tankar om 'user relationship management' och listade Museum Social, Museum Topical, Museum Interactive, Museum Skill, Museum of / by / for All, Museum reliable, Museum Responsible, Museum Social Media med flera fram till 'Communiseum' – kommunikation var alltså lösenordet.

Ayumi Kunimasa, Smithsonian museums, USA redogjorde för en studie över inhemska respektive utländska besökare. Museerna har 4 till sex miljoner(!) besökare varje år och studien visade att utländska besökare var mindre nöjda än de inhemska, vilket berodde bland annat på annan kulturell bakgrund och bristande tillgänglighet.

Tredje dagens session hade under tema *Local Communities and Museums*.

Professor Sasaki från Hokkaido universitetet dränkte oss i statistik och utvärderingsmetoder. Övriga punkter var 20-minuters och jag ska erkänna att detta var en prövning då hans engelska var skral. (Dessutom var undersökningarna 10 år gamla). Föredömligt nog delade han ut all statistik på papper till oss samt visade samma sak på sin power point – och jag ska erkänna, detta lämnar jag gärna över till någon intresserad hemmavid ...

Yu Zhang är från National Air and Space Museum, världens äldsta flygmuseum som i år fyller 100 år. De håller till på 25 000 m² på le Bourget-flygplatsen utanför Paris och Yu berättade om hur man lanserat sig som 'NO-Paris' som en pendang till SV-Paris där man skapat ett nytt kulturcentrum med konserthus mm. Parisarna/museibesökarna vågar sig inte utanför stadskärnan och St Denis, där museet ligger, har klassats som ett 'no-go'-område, men genom att engagera lokalsamhället och med fri entré har man brutit isen. Flygterminalen är i Art deco från 1937 är nyrenoverad. Som grädde på moset ska en ny Metrolinje invigas hit ut med anledning av OS i Paris 2024.

Gruffydd Jones och Kay Hanson från Peoples Collections in Wales, konstaterade att det mesta av historien finns hemma hos medborgarna och man har startat ett insamlingsprojekt där man digitaliserar, arkiverar och tillgängliggör bilder och historia från privatpersoner och på olika teman – och det rör sig om varsam insamling på informanternas villkor.

Anna Dentoni från Musei di Mare i Genua visade en film 'Where the sea begins' som var rena reklamfilmen för Genua som besöksmål. Museet hon företräder är ett kulturcentrum från 1999, grundat av 12 intressenter och 35 sponsorer och är det största marinmuseet i Italien. Utställningarna är på temat 'Men and Women at Shipping'.

Jaques Terriere visade sig vara en medelålders fransman som pratade perfekt engelska! Han berättade om nya franska museer som Le Champs Libres Rennes, La Cité des Sciences, Le Louvre Lens, Le Centre Pompidou m fl. Det finns 8000 museer i Frankrike och Louvren har 10,2 miljoner besökare – en ökning med 25% sedan 2017. Enbart La Joconde (Mona-Lisa) beses av 25 000 per dag, vilket föranledde en MPRare att föreslå att hon får ett eget museum ...

Isabela Borsani och Paulo Celso Correa från Folklore museum i Rio, idkade växelsång när de framförde sin presentation om SAP, Sala del Art Popular (Popular Artist's Salon), där man stödjer och bevarar traditionellt hantverk genom att saluföra det i museibutiken, där man för övrigt inte säljer magneter och dylikt, utan håller sig konsekvent till det unika hantverket i samarbete med lokalsamhället.

Till sist fick vi höra på Edson Armando från Pueblo i Mexico City och hans berättelse om Casa del Mendrugo Chucita, ett gammalt hus i världsarvet som skulle renoveras 2008. Här företogs en arkeologisk undersökning där man fann en 3500 år gammal grav med ett kvinno skelett som döptes till Chuchita. Hon har blivit en symbol för urbefolkningen och museets talesperson och mascot. Hon har en egen facebook sida och chat och besvarar frågor från allmänheten. Hon finns även som docka i butiken.

Business meeting avslutade dagen och då valdes ny styrelse. Meghan Curran hade avsagt sig ordförandeskapet och ny ordförande blev Mattias Henkel från Tyskland och nästa möte blir som en följd av detta i Kassel/Berlin.

Kvällsaktiviteter

Deltog i följande kvällsaktiviteter: Opening party med geiko och maiko (Kyotos namn på vad vi kallar 'geisha') på konferensområdet, visning Nijo-jo castle från 15 -1600-talen med utsökt smyckade

interiörer och 'näktergalsgolv' som skulle skvallra om inkräktare. Något fågelkvitter hördes dock inte – som väl var – när tusentals ICOM-besökare traskade runt i strumplästen ...

Andra kvällar var det besök på Botaniska trädgården och Nordiskt mingel på Heian Jingu Shrine Hall och besök på Nationalmuseet för modern konst i Okasakiområdet.

Exkursioner

Dag 4 – 5 bestod av utflykter. Den första arrangerad av den internationella kommitté som man tillhör och den andra kunde man välja en av organisationskommitténs turer.

MPR hade ordnat besök på museum för 'Where Culture meets nature' i Karakuan, en stadsdel som varit centrum för textil- och kimonotillverkning. Sedan promenerade vi till Nishiki-marknaden som sträckte sig genom flera kvarter och erbjöd ett färgglatt skådespel med mat men även mycket annat. Därefter To-ji templet, ett buddistempel vars äldsta delar härstammade från 700-talet och med en femvåningspagod som är Japans högsta. Efter lunch blev det Kyotos järnvägsmuseum med gamla och nya tåg, bland andra det första Shinkansen (japanskt snabbtåg) från 1964.

Sista dagen for jag med buss västerut i Hyogoprovinsen där vi besökte Kinosaki International Arts Center där unga från hela världen kan ansöka om tremånadersvistelse för att utveckla sin kreativitet inom teaterområdet. Kinosaki är en pittoresk gammal stad vars 'onsen' är berömda heta källor där poeter och författare hämtat inspiration genom seklerna. Här kunde vi bada fötterna i det heta vattnet i stenkar, strosa utmed affärsgatorna som löper utmed en strömmande å överkorsad av vackra stenbroar och ta en lunch på någon av de talrika matställena där god krabba serverades. Sedan bar det iväg till Genbudo där basaltgrottor med tillhörande museum om geologi och dinosauriefynd. Sista anhalt på resan var Toyooka Municipal Museum of the Oriental White Stork, en storkfarm av Nordens ark-modell, där man föder upp den utrotningshotade orientaliska storken. Den sista vilda storken försvann 1971 i Toyooka-city in Hyogo. Eftersom detta var den hittills varmaste dagen med ca 30 grader i skuggan, var det skönt att få komma ut i det gröna och vandra på skogsväg.

Sedan tog det 3 tim tillbaka till Kyoto genom gröna landskapsscenerier; höga skogklädda berg, vattendrag, risfält och teplantager fram till Kyotos vidsträckta och låga bebyggelse där Kyoto Tower lyste som en fyr mitt i hushavet.

Dagen efter stundade hemresa i gryningen.

Reflektion: Museivärlden verkar vara rörande ense om att museer måste engagera sig och ta ställning i olika frågor, att genom fakta och inkludering bli relevanta för samhället.

Men inom vissa områden, som miljötänk och jämställdhet, det är en bit att gå ...

TACK för erhållet resebidrag! Resan har gett mig mycket inspiration och kunskap som jag kan leva på ända till pensionen!